

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 41 · 17. januar
Sesjonen 2022–2023

Fra 1. oktober 2019 har Stortinget innført ny vateringsordning med faste vateringstidspunkter. Derfor vil saksreferat og tilhørende vatering i perioder være i ulike hefter. Dette er markert i referatet.

Møte tirsdag den 17. januar 2023 kl. 10

President: Svein Harberg

Dagsorden (nr. 41):

1. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag frå stortingsrepresentantane Alfred Jens Bjørlo, Ola Elvestuen og André N. Skjelstad om skjerpa klimakrav til bygg (Innst. 77 S (2022–2023), jf. Dokument 8:262 S (2021–2022))
2. Redegjørelse av utenriksministeren om Norges medlemskap i FNs Sikkerhetsråd 2022
3. Interpellasjon fra representanten Kari-Anne Jønnes til kunnskapsministeren:
«Stortinget har vedtatt en ambisiøs visjon for kulturskolen, men fortsatt deltar for få i kulturskolens aktiviteter. Det er bekymringsfullt med tanke på de kreative fagene, inkludering, sosiale forskjeller og folkehelse. Kulturskolen må jobbe annerledes i framtida og nå flere barn på ulike arenaer. Kulturskolen må samarbeide med andre samfunnsaktører, være relevant for flere og følge opp elevene i overgangen mellom grunnskole og videregående skole. Hvordan vil statsråden bidra til å gjøre kulturskolen relevant for andre samfunnsaktører?»
4. Referat

*Minnetale over tidligere stortingsrepresentant
Britt Hildeng*

Presidenten [10:00:10]: Ærede medrepresentanter!

Den 12. september 2022 døde tidligere stortingsrepresentant Britt Hildeng fra Oslo, 79 år gammel.

Hun representerte Arbeiderpartiet og Oslo i tolv år – fra 1997 til 2009 – og var medlem av sosialkomiteen, finanskomiteen og familie- og kulturkomiteen.

Britt Hildeng vokste opp i arbeiderbevegelsen. Hun ble nestleder i AUF i 1967, ved inngangen til det som ble en brytningstid, med konflikter rundt sikkerhetspolitikk og EF-medlemskap. Hun var en periode medlem av SV, før hun så gikk tilbake til Arbeiderpartiet.

Etter noen år i Oslo bystyre på 1970-tallet gjorde hun comeback i 1991. Hun ble leder for Oslo Arbeiderparti i 1992 og stortingsrepresentant noen år senere. Fra disse posisjonene skulle hun bli viktig for landets hovedstad.

Få politikere har nemlig et mer håndfast monument over sitt virke enn Britt Hildeng. Monumentet er Operaen i Bjørvika. Hildeng gikk i bresjen for noe de færreste den gangen forsto noe av: at et nytt operahus ikke skulle legges til den ærverdige Vestbanetomta, men til et område som da besto av containere og forurensende biltrafikk.

Hildeng så hvordan en slik plassering kunne gjøre dette sentrale området i Oslo til det det har blitt i dag: en ny, attraktiv bydel ved fjorden og østkanten, full av liv, med besøkende fra hele landet og hele verden.

Anne Enger fra Senterpartiet var kulturministeren som fikk det endelige vedtaket på plass, og hun sa følgende til Avisa Oslo ved Britt Hildengs bortgang:

«At Operaen ble plassert i Bjørvika, har Britt Hildeng en stor del av æren for. Hun ga aldri opp det. Jeg har stor takknemlighet for det, og det bør Oslo og hele Norge også ha.»

Britt Hildeng slet med kreftsykdom de siste årene, men kunne se tilbake på et langt liv i samfunnets tjeneste. Hun tok på seg en nesten utrolig mengde tillitsverv på en rekke områder og ga viktige bidrag til norsk velferdsforskning gjennom de mange årene ved Norges kommunal- og sosialhøgskole.

Det var et engasjert, raust, omsorgsfullt og rettferdighetssøkende menneske vi mistet da hun gikk bort sist høst.

Vi lyser fred over Britt Hildengs minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Presidenten [10:03:41]: Representantene Silje Hjemdal, Kamzy Gunaratnam og Sveinung Stensland, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den tidligere midlertidig fritatte vararepresentanten for Akershus, Kristoffer Robin Haug, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentanten for Vest-Agder, Eivind Drivenes, har tatt sete, og den innkalte vararepresentanten for Akershus, Tobias Hangaard Linge, tar nå sete.

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik overbrakte 1 kgl. proposisjon (se under Referat).

Presidenten [10:04:43]: Representanten Ingvild Wethrus Thorsvik vil framsette et representantforslag.

Ingvild Wethrus Thorsvik (V) [10:05:03]: På vegne av representantene Guri Melby, Ane Breivik og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om opprydding etter ulovlig bøtesoning samt en utredning av ordningen.

Presidenten [10:05:15]: Representanten Lene Westgaard-Halle vil framsette et representantforslag.

Lene Westgaard-Halle (H) [10:05:34]: På vegne av representantene Nikolai Astrup, Helge Orten og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om strøm-

støtte til bedrifter i påvente av et mer fungerende fast-prismarked.

Presidenten [10:05:48]: Representanten Mona Fagerås vil framsette et representantforslag.

Mona Fagerås (SV) [10:06:04]: Da vil jeg på vegne av stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken og meg selv sette fram et representantforslag om miljøstøtteordningen for gods på bane.

Presidenten [10:06:16]: Representanten Marie Sneve Martinussen vil også framsette et representantforslag.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:06:29]: På vegne av representantene Sofie Marhaug, Geir Jørgensen og meg selv vil jeg sette fram et forslag om stortingsbehandling av endret plan for utbygging og drift, PUD, og plan for anlegg og drift, PAD, for Snøhvitfeltet og Hammerfest LNG.

Presidenten [10:06:47]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:06:54]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag frå stortingsrepresentantane Alfred Jens Bjørlo, Ola Elvestuen og André N. Skjelstad om skjerpa klimakrav til bygg (Innst. 77 S (2022–2023), jf. Dokument 8:262 S (2021–2022))

Presidenten [10:07:14]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen. De som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Tobias Drevland Lund (R) [10:07:40] (ordfører for saken): Jeg vil starte med å takke komiteen og komitésekretæren for samarbeidet under behandlingen av denne saken.

Vi skal debattere forslag fra Venstre om skjerpede klimakrav til bygg. Representantforslaget til Venstre har tre konkrete forslag:

- De ber regjeringen sende på høring forslag om endringer i byggteknisk forskrift og byggesaksforskriften som stiller krav om klimagassregnskap for bygg, med virkning senest fra 1. januar 2024, og at dette

skal omfatte hele livsløpet for byggeprosessen og gjelde hele bygget.

- Forslagsstillerne ber regjeringen om å sende på høring forslag om endringer i byggteknisk forskrift og byggesaksforskriften som stiller maksimalkrav til klimagassutslipp for alle nybygg, med virkning senest fra 1. januar 2024, med gradvis skjerpede krav fram mot 2030.
- Til slutt ber forlagsstillerne om at regjeringen skal sende på høring forslag om endringer i byggteknisk forskrift og byggesaksforskriften som øker kravet til sortering av avfall på byggeplass fra 70 pst. til minst 80 pst. fra 1. januar 2024, og varsle om gradvis ytterligere økninger av prosentkrav i årene framover.

Forslagsstillerne i representantforslaget viser til at det i endringen av energi-, klima- miljøkravene i byggteknisk forskrift og tilhørende endringer i byggesaksforskriften som regjeringen la fram 29. mai 2022, ikke er lagt inn klimakrav til nye bygninger og heller ikke krav om klimaregnskap for alle typer bygg eller for hele byggeprosessen. Videre vil jeg vise til svarbrevet fra statsråden.

Komiteens tilråding fremmes av et flertall bestående av Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet. Komiteens mindretall, bestående av SV og Rødt, fremmet ytterligere tre forslag under behandlingen av dette forslaget. Jeg vil med det legge til grunn at de forskjellige partiene vil redegjøre mer for sine syn i debatten, og jeg vil nå ta for meg hva Rødt mener om saken.

Jeg vil starte med å takke forlagsstillerne for det jeg mener er veldig viktige forslag. I 2020 var utslippene fra anleggsbransjen på om lag 2,2 millioner tonn CO₂-ekvivalenter. De største utslippene i sektoren er ikke knyttet til selve anleggsplassen, men derimot knyttet til produksjon av materialer og transport av disse materialene. I både offentlig og privat sektor rives eksisterende bygninger altfor ofte. De erstattes av nye – ofte med samme funksjon. Når sykehjem eller skoler må totalrehabiliteres, har det dessverre blitt altfor vanlig isteden å bygge nytt over hele landet. Slik trenger det ikke å være. Vi bør istedenfor bygge mindre og gjenbruke mer. For staten og offentlig sektor er det enklest, og det må derfor innføres en hovedregel om at bygninger ikke skal rives hvis de kan rehabiliteres.

Derfor foreslår Rødt, sammen med SV, at Stortinget ber regjeringen utrede mulige krav til fylker og kommuner om at arealplaner og utbyggingsplaner på ulike nivåer inneholder et mål om utslippsreduksjon gjennom mindre utbygging og mer gjenbruk.

Med det ønsker jeg en god debatt, og jeg tar opp de forslagene Rødt er en del av.

Presidenten [10:10:41]: Da har representanten Tobias Drevland Lund tatt opp de forslagene han refererte til.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [10:10:56]: Regjeringen har høye ambisjoner for klimapolitikken, og vi jobber videre med å forsterke og videreutvikle omstillingen av den norske økonomien for at Norge skal bli et lavutslippssamfunn. Vi varslet i regjeringens klimastatus- og plan at det er satt i gang flere prosesser for å redusere utslippene fra bygg- og anleggssektoren. Jeg er ikke minst stolt av å representere Oslo Arbeiderparti på Stortinget. Vi vedtok allerede i 2014 å innføre klimabudsjett i Oslo kommune dersom vi vant valget i 2015. Klimabudsjett er et avgjørende styringsverktøy om vi skal få til det grønne skiftet.

I vår tid må ansvarlige partier kunne vise hvordan Norge skal kutte nok utslipp til å nå klimamålene våre, som Arbeiderpartiet gjør det i Oslo – på samme måte som partiene viser hvordan de vil hente inn og fordele inntekter til fellesskapet. Derfor er det så viktig at regjeringen sammen med statsbudsjettet for 2023 også la fram nyvinningen grønn bok, et detaljert regnskap over hvor mye klimagasser Norge slipper ut. Klima- og naturkrisen kan ikke settes på vent, og vi er i gang med å lage verktøy som lar oss telle utslipp slik vi teller penger. Framover må vi jobbe for at ikke bare Oslo og regjeringen lager klimabudsjett, men at også flere kommuner gjør nettopp dette.

Regjeringen har allerede innført krav om at nybygg skal være tilrettelagt for senere demontering, og at materialet skal kartlegges for ombruk ved endring i eksisterende bygg. Dette er med på å legge til rette for at et nytt marked skal vokse fram.

For bare noen uker siden ble vi i Stortinget enige om å be regjeringen legge til rette for etablering av materialbanker for ombruk av byggevarer i samarbeid med aktører i bransjen og øvrige nordiske land. Videre ble vi enige om å be regjeringen effektivisere og digitalisere innrapporteringen av avfallsmengden fra bygg- og anleggsbransjen, og vi vedtok å be regjeringen gjennomgå relevant regelverk og utarbeide en tverrsektoriell strategi for massehåndtering, i samarbeid med bygg- og anleggsnæringen.

Vedtakene vi fattet, viser at det er vilje til å komme videre i arbeidet med å finne verktøy for å få ned klimautslippene, og byggenæringen er en næring som kan – og må – bidra til å få ned utslippene. Det er f.eks. gode grunner til å gi kommunene mulighet til å stille klimakrav til byggeplasser, og Miljødirektoratet har utredet en lovhemmel for klimakrav til bygg- og anleggs plasser. Regjeringen har begynt arbeidet med en forskrift og utreder også muligheten for et forbud.

Anne Kristine Linnestad (H) [10:13:43]: Komiteens medlemmer fra Høyre er enig i problematikken som representantene fra Venstre tar opp, men vi viser allikevel til Dokument 8:254 S for 2021–2022, som ble fremmet av representantene Nikolai Astrup og Mathilde Tybring-Gjedde, og behandlet i denne sal 5. januar 2023. I det forslaget står det bl.a.:

«8. Stortinget ber regjeringen innføre krav om klimagassregnskap for næringsbygg og boligbygg og fase inn krav om reduserte klimagassutslipp fra materialbruk i næringsbygg og boligbygg fra 2024.» Videre:

«10. Stortinget ber regjeringen fase inn krav om andel ombrukte, gjenvunne og fornybare materialer ved nybygg og ombygging fra 2025. Regjeringen bes vurdere graden av, og områder for, innfasing og komme tilbake til Stortinget på egnet måte, senest innen revidert nasjonalbudsjett i 2023.

11. Stortinget ber regjeringen støtte etablering av digitale materialbanker for ombrukte byggematerialer.

12. Stortinget ber regjeringen effektivisere og digitalisere innrapportering av avfallsmengdene fra bygge- og anleggsbransjen.»

På denne bakgrunn stemmer vi med flertallet og mot Venstres forslag.

Haakon Skramstad (Sp) [10:15:13]: Den globale klimakrisen er vår tids største utfordring. Hele det globale fellesskapet må finne gode løsninger som kutter klimagassutslipp. Klimatiltakene drar oss i riktig retning mot vårt felles globale mål. Vi må jobbe sammen for å nå temperaturmålene i Parisavtalen.

Regjeringen vedtok flere endringer i byggt teknisk forskrift 1. juli i fjor og jobber alt med flere tiltak som gjør byggene våre mer miljøvennlige. Blant annet har kravet til sortering av avfall ved tiltak på nye og eksisterende bygg gått fra 60 pst. til 70 pst. Det har også kommet krav om at nye bygg skal forberedes på et nytt liv etter sin estimerte levetid, og at det skal tilrettelegges for demontering, slik at materialer kan gjenbrukes. Dette er viktige tiltak som tar ned ressursbehovet og kan gi materialer nytt liv.

Videre er det mye som kan gjøres uten at det nødvendigvis trenger presisering i byggt teknisk forskrift. Her har det offentlige et særlig ansvar når det skal bygges nytt eller rehabiliteres. Offentlig sektor må bruke offentlige innkjøp til å stille miljøkrav. Verktøykassen i anskaffelsesregimet må brukes på en slik måte at vi gjør tiltak som kan gi klimaeffekt i dag, ikke i morgen.

Kommuner, fylker og stat må jobbe for mer energi- effektivisering, gjenvinning og ombruk av byggematerialer i byggeprosesser, og det må gjøres nødvendige grep,

slik at norsk tre som byggemateriale blir prioritert i alle offentlige byggeprosjekter der det er mulig. Norge har lange tradisjoner som skogland, og det å bygge i tre er veldig god klimapolitikk.

Norge er variert, og klimapolitikken må tilpasses lokale forhold. Det er viktig at vi iverksetter tiltak som er forståelige og gjennomførbare for folk, næringsliv og offentlige aktører. Veien fram mot 2030, hvor vi skal kutte 55 pst. av klimagassutslippene, må basere seg på at vi har tiltak som har bred oppslutning og gir effekt. Vi trenger ikke mer byråkrati og offentlige føringer. Vi må ha klimatiltak som gir effekt nå, som miljøkrav i offentlige anbud, gjenbruk og gjenvinning og bruk av norsk tre som det foretrukne byggematerialet.

Grete Wold (SV) [10:18:10]: Først vil jeg takke forslagsstillerne for et viktig og riktig initiativ. Det er ingen tvil om at vi må møte økende klimakrise med ulike tiltak, og ingen steiner kan sann sett få ligge urørt. Klimaendringene ser vi de alvorlige konsekvensene av verden over, og de rammer også oss, men allikevel er det – som så ofte ellers – de som har minst, som rammes hardest. Naturkatastrofer som flom og tørke utfordrer mange land i en sann grad at det også griper inn i det globale bildet. Det er derfor helt nødvendig med kraftige tiltak for å nå klimamålene og med tiltak som må kvalitets-sikres og følges opp, også for å ha en ønsket effekt.

Dette forslaget handler om bygg, ikke bare mens det bygges, men også hvordan vi sikrer reduserte utslipp på en mest mulig effektiv måte i hele bygge-livsløpet. På en byggeplass er det naturlig nok mye avfall, avfall som på travle hverdager lett havner i samme container, men det er en økende bevissthet rundt sortering av avfallet. Kravet om 80 pst. er tøft, men vi kan ikke la være å møte disse utfordringene uten at det også legges kraftig press.

SV støtter Norske Boligbyggelags Landsforbund når de påpeker at det er mye å hente på ikke å produsere mer avfall, altså å begrense mengden, men det understreker nettopp at vi må møte disse utfordringene i hele prosessen, slik dette forslaget tar høyde for. Vi må se helheten, hele livsløpsprosessene.

SV og Rødt fremmer i denne saken fem forslag, og jeg tenkte bare kort å kommentere dem som ikke ligger fra opprinnelige forslagsstillere, som jeg regner med utdyper det selv.

Det er ingen tvil om at kommuner og fylkeskommuner har en viktig rolle når det gjelder utslippsreduksjon, og det ansvaret må gjenspeiles allerede i utformingen av arealplaner og utbyggingsplaner. Det er derfor på tide at man ser på mulige krav til disse nivåene, slik at målene om utslippsreduksjon kan nås gjennom bl.a. mindre utbygging og mer gjenbruk. Det er ofte ikke økonomisk lønnsomt å rehabilitere eldre og slitte bygninger. Derfor velger

man ofte å rive, og da må man også bygge helt nytt. Det er derfor behov for økte krav og forventninger om at man tar vare på bygninger, ikke river, der det er mulig å rehabilitere. Her må det ta offentlige ta et ansvar og gå foran. Det vil også stimulere til prioritering av vedlikehold, og med SVs økte kommunerammer ville den muligheten også vært noe bedre enn den kanskje oppleves i dag.

Det er garantert mye å hente på gjenbruk. Her har vi hatt en rivende utvikling på de fleste felt de siste årene, og det er mye bra på gang også i byggebransjen. Jeg vil berømme alle som tenker nytt, alle som innhenter erfaringer fra andre, og som prioriterer nettopp gjenbruk i større og større grad. Det er mange gode eksempler på dette rundt i Kommune-Norge, og vi mener det er lurt å innhente de erfaringene, som da kan legges til grunn for å styrke dette arbeidet i hele landet.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:21:26]: Når Venstre har fremja dette representantframlegget, er det kort fortalt av tre grunnar. Dette er altså eit representantframlegg om skjerpa klimakrav i bygg.

Grunn nummer éin er at vi år for år, månad for månad, veit meir om dramatikken i klimaendringane og behovet for å gjere noko med det på absolutt alle område av samfunnet. Klimapolitikken vil vere den største og viktigaste saka for vår generasjon politikarar. Då må vi gjere meir på alle område.

Grunn nummer to er at nettopp bygg og anlegg er ein av dei sektorane der det i dag er store klimautslepp. Det er ein av sektorane der det verkeleg kan monne å få gjort noko, og der det er mogleg å få teke ned utslepp raskt.

Grunn nummer tre til at vi har fremja dette forslaget, er at vi er så heldige å ha ein bygg- og anleggsbransje i Noreg med veldig mange aktørar som er på hogget, som ønskjer å gjere meir, som har kompetanse og kunnskap til å gjere meir. Vi som politikarar er faktisk i den situasjonen at mange bedrifter i desse bransjane kjem til oss og seier at vi no må stramme inn krava slik at ein faktisk får eit skubb for å kunne gjere alt det ein har mogleghet til å gjere. Det er det dei bedriftene som er lengst framme i skoa, ønskjer å gjere.

Dette er bakgrunnen for at vi har fremja desse forslaga, sjølvst sett opp mot eit bakteppe der regjeringa etter Venstres syn gjer for lite for seint med å skjerpe inn klimakrava til byggjenæringa, og då spesifikt i den nye byggtekniske forskrifta som regjeringa la fram våren 2022. Dei krava som blir stilte der, er etter Venstres syn allereie gått ut på dato, dei må skjerpast. Det er bakgrunnen for framlegga våre.

Eg er glad for at vi i komiteen har fått støtte for alle framlegga våre frå SV og Raudt. Eg merkar meg at Høgre røystar imot framlegga våre, men skal samtidig bli rosa for å ha teke gode initiativ på sirkulærøkonomi i ei anna sak

som var oppe i denne salen førre veke. Eg merka meg då med stor interesse at det einaste partiet som verkeleg heilhjarta støttar kommunalministeren frå Senterpartiet, er Framstegspartiet. Alliansen mellom Senterpartiet og Framstegspartiet i ei sak som har med klima og miljø å gjere, bør få alle varsellamper til å lyse. Då er det ikkje akkurat framtidsretta politikk som blir vedteken i denne salen.

Eg trur dette er viktig at vi no får på plass. Det blir ikkje fleirtal for framlegga i dag, men denne kampen vil fortsetje. Krava må skjerpast om vi så må slepe eit gjenstridig senterparti etter oss i nye rundar i Stortinget.

Eg kan varsle at Venstre sjølvstøttar framlegga som er fremja av saksordføraren, og som delvis er identiske med Venstres representantframlegg. Vi stemmer også for alle framlegga frå SV og Raudt.

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [10:24:50]: Byggjenæringa er ei stor og viktig næring som gjev grunnlag for arbeidsplassar og verdiskaping i heile Noreg, i bygd og by. Endå viktigare enn det er det likevel at byggjenæringa er dei som bidreg til å byggje husa vi skal bu i, rehabilitere hus vi skal bu i, byggje skulane ungane våre skal gå på, og byggje sjukeheimane mange av oss sikkert kjem til å vere siste del av livet på. Det er utruleg viktig at vi legg til rette for gode løysingar, og løysingar som bidreg til å redusere utslepp frå byggjenæringa, og for at ein i større grad kan ombruke og gjenbruke materialar, og at vi kan gje gamle bygningar nytt liv.

Regjeringa har allereie gjennomført ei rekkje tiltak som peiker i den retninga. Vi har innført krav om klimagassrekneskap ved bygging av større bygg som bustadblokker og næringsbygg. Vi har innført krav om at nye bygg skal vere tilrettelagde for seinare demontering, og at materialet skal kartleggjast for ombruk ved endringar i eksisterande bygg. Vi har auka minstekravet til sortering av byggeavfall frå 60 pst. til 70 pst. Vi har endra regelverket om dokumentasjon av byggevarer, slik at det vert enklare å bruke byggevarer som skal brukast på nytt, i andre bygg. Vi hentar òg inn kunnskap om klimagassutsleppa frå bygging i dag, der det er mogleg å redusere dei, og korleis byggekostnadene vert påverka. Det vil vere eit viktig grunnlag for å vurdere nye klimakrav.

Det er viktig å balansere ulike omsyn. Krava i byggeteknisk forskrift skal fungere i heile landet og vere med på å halde byggekostnadene så låge som mogleg. Noko av det eg trur bekymrar mange i dag, er nettopp at det er aukande byggekostnader. Det merkar mange aktørar i næringa, og det merkar ikkje minst mange av dei som skal kjøpe bygg og òg leige bygg. Difor må vi sjå til at dei tiltaka vi gjennomfører, er riktige – at dei vert innførte på riktig tidspunkt, at dei er godt greidde ut – slik at vi ikkje berre bidreg til å auke kostnadene utan at vi kjenner klimagevinsten.

Presidenten [10:27:39]: Det blir replikkordskifte.

Grete Wold (SV) [10:27:52]: Det er ikke noen tvil om at vi har et krevende bakteppe også i dette arbeidet, med situasjonen rundt i verden og for så vidt også i Kommune-Norge. Kommunene melder om en krevende kommuneøkonomi, og investeringer er også en krevende oppgave. Det gjøres veldig mye bra, som statsråden redegjorde for i innlegget.

Jeg kunne godt tenke meg å høre litt mer om hvordan det jobbes med å innhente konkrete erfaringer og gode eksempler, og om hvordan man kan jobbe med det for kanskje å dele det ut til kommuner som ikke nødvendigvis har ressurser og kapasitet til å utvikle nye ting. Kanskje andre har gjort det, og man kan dele erfaringer og jobbe med det. Kunne statsråden si litt mer om hvordan man jobber med dette?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [10:28:36]: Det vert jobba med dette på fleire plan. Ein av dei tinga som vi er opptekne av, er å vise til gode eksempel på korleis ein byggjer for framtida, òg gjennom prisar på det området. Vi er òg opptekne av – som det er vorte vist til tidlegare i debatten – korleis kommunen som innkjøpar og som byggherre kan bidra til å stille krav og drive med utvikling framover. Der er det òg eksempel på kommunar som har inngått innkjøpssamarbeid for å byggje større fagmiljø, for å kunne ha dedikerte ressursar til å jobbe med det. Sjølv har eg besøkt Ål kommune som saman med Hol har inngått eit slikt samarbeid. Eg tenkjer at det er viktig at ein lærer av kvarandre for å finne gode, tilpassa løysingar, for å få utsleppa ned samtidig som ein held kostnadene nede.

Tobias Drevland Lund (R) [10:29:40]: Vi var inne på eksempler på kommuner som går foran på dette området, så jeg tenkte jeg skulle nevne noen av dem. Ifølge rapporten Circularity Gap Report Norway føres kun 2,4 pst. av materialene som forbrukes i Norge, tilbake til kretsløpet. Rapporten viser at Norge har potensial for å heve dette nivået helt opp til 45,8 pst. På at.no den 30. september i fjor kunne vi lese at Asker kommune hadde spart oppimot 20 mill. kr i kommunale bygningssprosjekter gjennom å benytte brukt byggematerialer. I Trondheim prøver de nå ut deling av byggematerialer med en eiendomsaktør. Tenker statsråden å se til slike kommuner og slike eksempler når man videre skal utvikle politikken på dette området?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [10:30:29]: Ja, Asker kommune har gjort mykje godt arbeid. Asker kommune var ein av dei vi inviterte til – og som òg heldt innlegg der – det siste møtet i berekraftsforumet som regjeringa oppretta, og som underteikna leia. Det er utruleg

viktig at vi kan hente gode erfaringar frå arbeid som vert gjort i både store og små kommunar rundt i Noreg. Å leggje til rette for meir ombruk er kjempeviktig. Nettopp difor har vi endra forskrifta, for å endra dokumentasjonskravet når det gjeld når i prosessen ein skal dokumentere kvaliteten på ombrukt materiale, frå rivingsprosessen til det skal takast inn igjen. Vi har òg stilt krav om at nye bygg skal tilretteleggjast for seinare demontering, nettopp for å leggje til rette for større grad av ombruk. Eg er oppteken av at den einskilde kommunen legg til rette for at mange av dei bygga vi har, vert gjevne nytt liv, og dei endringane som vi har innført frå 1. januar, vil gje meir rettleiing til både kommunar og private aktørar for å leggje til rette for dette.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:31:46]: Eg merkar meg at eit viktig argument for statsråden og regjeringspartia for å røyste imot dette framlegget, er at ein er uroleg over kostnadene, og at tida ikkje er moden for å innføre så strenge krav som vi føreslår når det gjeld krav til klimagassrekneskap, makskrav til utslepp og sortering av avfall.

For det første meiner eg at sjølve påstanden om at det er dyrare i eit livsløpsperspektiv å byggje meir miljøvenleg, mildt sagt er diskutabel. Men det eg har lyst til å utfordre statsråden på, er: Dersom statsråden meiner at tida ikkje er inne no for å innføre desse konkrete krava vi føreslår – krav om 80 pst. sortering av avfall, makskrav til klimagassutslepp for alle nybygg, osv. – i kva tidsperspektiv ser statsråden for seg at dette er rett, om motargumentet berre er at tida ikkje er moden no, eller rett og slett i 2024?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [10:32:44]: Eg er oppteken av at ein gradvis innfører strengare krav. Då Venstre sat i regjering – som ikkje er så forferdeleg lenge sidan – var kravet 60 pst. Under dagens regjering er det auka til 70 pst. Eg er oppteken av at vi gradvis ser på korleis vi skjerpar krava på ulike område.

Når det gjeld krav til klimagassrekneskap, som representanten Bjørlo viser til, har vi innført krav om det knytt til større bygg, som bustadblokker og næringsbygg. Vi har altså starta der fordi der er det eit stort potensial, og så får vi sjå etter kvart om det òg er grunnlag for, basert på utgreiinga, å gå vidare. Det er nettopp sånn ein får fram basert på kunnskap: Ein hentar inn erfaringar. Vi baserer oss på ein god del utgreiingar som vart gjorde medan Venstre sat i regjering, men som ein ikkje gjennomførte fordi det var ei utgreiing først. Vi har gjennomført ein del tiltak, og så ser vi, i godt samarbeid med næringa, på kva slags ytterlegare krav som bør stillast framover.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:33:49]: Det er rett, som statsråden seier, at mange av desse krava blir innførte

på bakgrunn av utgreiingar og grundige prosessar. Etter mitt og Venstres syn er konklusjonen på det grundige arbeidet som er gjort, at det definitivt hadde vore mogleg å stramme desse krava ytterlegare til på ein del område. Der ser eg vi er ueinige, og det er nok eit tema vi kjem tilbake til seinare.

Eg har lyst til å utfordre statsråden på eit tema andre replikantar også har teke opp, nemleg kommunesektoren og det svære potensialet der for å byggje meir miljøvenleg. Eg trur vi einige om at det er der, og einige om at kommunane er svært ulike i korleis ein byggjer og tenkjer meir sirkulært og heilskapleg. No har denne regjeringa fjerna og bygd ned eit av dei viktigaste verkemidla for å løne kommunar som vil byggje og satse meir miljøvenleg, nemleg Klimasatsordninga. Korleis ser statsråden for seg ein alternativ strategi til å styrkje Klimasatsordninga? Eller: Vil dei gjennomføre Klimasatsordninga for å løne kommunar som faktisk vil investere meir i å byggje meir miljøvenleg?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [10:34:55]: Eg meiner det vert gjort veldig mykje bra arbeid i kommunane. Eit poeng eg synest representanten Bjørlo har heilt rett i, er at i veldig mange høve vil det vere ein nær samanheng mellom det å redusere ressursbruk, tenkje ombruk og tenkje sirkulære løysingar og det å halde kostnadene nede. Det er nettopp difor ein ser at ein i mange kommunar utnyttar det potensialet ein har innanfor eksisterande bygg, tenkjer løysingar i livsløpsperspektiv for å halde kostnadene nede og stiller miljøkrav i forbindelse med anbod. Eg er oppteken av at ein her må ha god erfaringsutveksling mellom kommunane. Her må ein dokumentere det som vert gjort. Eg meiner òg at det er potensial for at kommunar kan samarbeide endå tettare enn det dei gjer i dag, eksempelvis på innkjøpssida, noko ein har fleire eksempel på at kommunar i Noreg gjer.

Presidenten [10:35:51]: Replikordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [10:35:57]

Redegjørelse av utenriksministeren om Norges medlemskap i FNs Sikkerhetsråd 2022

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [10:36:31]: Vi har nettopp lagt bak oss vår femte periode som medlem av FNs sikkerhetsråd. Jeg er veldig glad for å få komme hit og snakke om det, og kanskje også få en kritisk debatt, for det er nok av kritikk som kan fremmes om hvordan Sikkerhetsrådet fungerer.

Å sitte i Sikkerhetsrådet handler om å forholde seg til verdens realiteter uansett hvordan verden er. Vår

oppgave har vært å forsøke å gjøre noe med det, klare å etablere noen rammer for hvordan stater opptrer overfor hverandre, og hvordan stater og det internasjonale samfunn forholder seg til de rettigheter alle enkeltmennesker i verden har.

Norges første periode i Sikkerhetsrådet var årene 1949–1950. Det var preget av Koreakrigen. Så var vi igjen medlem i 1963–1964, 1979–1980 og 2001–2002. Det var 9/11 med påfølgende diskusjoner om terror og opptakten til krigen i Irak som preget den siste perioden.

I alle disse fem periodene har vi måttet håndtere uforutsette kriser og konflikter. Vi har vært tett på historiske begivenheter. Situasjonen og grunnlaget for samarbeid i Sikkerhetsrådet har likevel neppe vært mer krevende og spent enn det vi har erfart denne gangen. Norges femte periode som sikkerhetsrådsmedlem har vært preget av en serie med konflikter, som kuppet i Myanmar, krigen i Etiopia og Talibans maktovertakelse i Afghanistan. Men det er selvsagt Russlands brutale angrepskrig i Ukraina fra 24. februar i fjor som har dominert det siste året. Denne krigen representerer, som vi har vært inne på mange ganger i denne salen, et sikkerhetspolitisk tidsskille som selvfølgelig har preget arbeidet i Sikkerhetsrådet.

Det internasjonale samarbeidsklimaet har blitt hardere og mer polarisert. Samtidig er demokratiet under press mange steder. Et mindretall av verdens befolkning lever i dag i demokratier. Antall autoritære, illiberale regimer vokser. Men når verden blir mer uforutsigbar og spent, når verden blir vanskeligere, blir Sikkerhetsrådet desto viktigere, både som møteplass og som beslutningsorgan. Selv om det har blitt vanskeligere å fatte vedtak, har denne møteplassen en veldig viktig verdi. Verden blir ikke bedre om vi møtes mindre og snakker mindre.

I boka «Lille land, hva nå?» fra 1982 skrev tidligere utenriksminister Knut Frydenlund at gjennom arbeidet for et mer ordnet verdenssamfunn kan et lite land som vårt best ivareta sine nasjonale interesser. Dette arbeidet vil også være vårt beste bidrag til en bedre verden. En bedre organisert verden betyr ikke automatisk en sikrere og mer rettferdig verden, men det er en forutsetning, skrev Frydenlund. Slik er det fortsatt, 50 år etter at han ble utenriksminister.

I min redegjørelse 5. januar i fjor sa jeg at vi er medlem av Sikkerhetsrådet for å styrke våre interesser, og at respekt for internasjonale avtaler og et sterkt FN er avgjørende for Norges sikkerhet og norske interesser. Folkeretten er uomtvistelig definert som en norsk interesse. Som et lite land er vi avhengig av at det finnes regler for hvordan stater opptrer, og at det ikke er den sterkeste rett som råder. Folkeretten skapes bl.a. gjennom bindende vedtak fattet av Sikkerhetsrådet.

Norges to år i FNs sikkerhetsråd har vært arbeidsintensive og ressurskrevende, men arbeidet har ikke gått på bekostning av andre utenrikspolitiske prioriteringer. Vi har heller ikke opplevd krysspress mellom stormaktene, som noen advarte oss mot før vi gikk inn i Sikkerhetsrådet – snarere tvert imot. Vi har tidvis også utfordret stormaktene. Norge har brukt Sikkerhetsrådet som en arena for å fremme tydelig og prinsippfast norsk politikk, og vi har bidratt som problemløser for å ivareta Sikkerhetsrådet som beslutningsorgan, og det i en svært spent situasjon.

Under medlemskapet har Norge vært med på å framforhandle 111 sikkerhetsrådsresolusjoner. Flere av disse har vi selv tatt initiativ til, og vi har også ledet en del av dem, som f.eks. resolusjonen om maritim sikkerhet og forebygging av piratvirksomhet i Guineabukta, et av verdens farligste farvann. Den ble vedtatt enstemmig etter flere måneder med forhandlinger.

Regionalt samarbeid og næringsutvikling i Vest-Afrika har blitt styrket, og de tre siste årene har antall piratangrep i denne regionen blitt halvert. Resolusjonen kan bidra til at den positive utviklingen fortsetter. Sikkerhet på verdenshavene er en kjerneinteresse for sjøfartsnasjonen Norge. Resolusjonen, den første i sitt slag på ti år, tok vi initiativ til sammen med Ghana. Forhandlingene var blant de mest krevende vi opplevde i vår periode. Særlig Kina hadde innvendinger. De ønsket ikke en referanse til FNs havrettskonvensjon, som er det grunnleggende rammeverket for all aktivitet til havs. Det var imidlertid avgjørende for oss. Tett samarbeid med Ghana og andre afrikanske land var veldig viktig for at vi til slutt lyktes.

Andre vedtak har blitt styrket som følge av en veldig systematisk norsk innsats på områder som har hatt betydning for oss, som kvinner, fred og sikkerhet, beskyttelse av sivile, inkludert barn, og klima, fred og sikkerhet.

I flere vedtak har Norge bidratt til å gjøre FNs sanksjonsregimer mer målrettede. Vi bidro til at Sikkerhetsrådet i desember 2022 vedtok at FNs sanksjonsregimer ikke skal begrense muligheten til å gi humanitære hjelpeorganisasjoner adgang der folk lider. Det bidrar til at FN-sanksjoner ikke får utilsiktede negative konsekvenser. Dette var etterspurt av og har veldig stor betydning for både norske og internasjonale hjelpeorganisasjoner.

Noen av vedtakene i Sikkerhetsrådet hadde aldri funnet sted uten Norge, bl.a. resolusjonen om beskyttelse av utdanning i konflikter. Det var en helt ny form for resolusjon som vi la fram sammen med Niger. Vedtaket fordømmer angrep mot skoler og utdanningsinstitusjoner. Det understreker de folkerettslige forpliktelsene som parter i en væpnet konflikt har for å beskytte skoler. Videre oppfordres det til konkrete og praktiske tiltak for å hindre angrep mot eller militær bruk av skoler. Resolu-

sjonen slår fast at alle barn har rett til utdanning, også når det er krig. For å kunne bygge opp igjen et samfunn etter en konflikt er det helt avgjørende at vi sikrer muligheten til utdanning mens konflikten pågår.

Sikkerhetsrådssalen var en gave fra Norge til FN i 1952, men i våre fem første måneder i Sikkerhetsrådet ble salen knapt nok benyttet. På grunn av pandemien foregikk de fleste møtene via skjerm. Diplomati leder når møteplassene forsvinner, og forhandlingene blir vanskeligere. Men da vi trådte inn i januar 2021, hadde rådet i nesten ett år tilpasset seg den nye arbeidsformen. Det viste seg å være i stand til å ivareta sine oppgaver også uten fysiske møteplasser. Noen fordeler var det også. Digitale møter ga flere muligheter for utenriksministre til å delta, og komiteens leder, representanten Eriksen Søreide, deltok i mange møter i Sikkerhetsrådet i sin tid som utenriksminister, nettopp fordi møtene var digitale. Det samme gjelder de møtene jeg selv har deltatt på, så vi har deltatt på veldig mange møter. Det har vært møter om Israel/Palestina, Syria, klima og sikkerhet, covid, Colombia og Afghanistan, for å nevne noen. Jeg vil takke komiteens leder Eriksen Søreide for den innsatsen hun gjorde for å få Norge valgt, og for perioden hun var utenriksminister da vi satt i Sikkerhetsrådet.

Sikkerhetsrådets vilje til samarbeid og evne til å fatte enstemmige beslutninger preget på mange måter 2021, men i enkelte tilfeller skulle vi gjerne sett en langt tydeligere reaksjon fra Sikkerhetsrådet. Konflikten i Etiopia, som startet før vi ble medlem, er ett eksempel, og situasjonen i Myanmar, som startet etter at militærjuntaen tok makta ved et kupp 1. februar 2021, et annet. I begge tilfeller arbeidet vi for at Sikkerhetsrådet skulle spille en tydeligere rolle. I desember 2022 bidro vi til at den første sikkerhetsrådsresolusjonen noensinne om konflikten i Myanmar endelig ble vedtatt – altså etter kuppet. Vi hadde ønsket oss enda sterkere fordømmelse og tydeligere forpliktelser for kuppmakerne, men resolusjonen var likevel viktig. Den sendte et tydelig signal til militærjuntaen om å løslate politiske fanger og stanse alle voldshandlinger.

Konfliktene i Etiopia og Myanmar har vært krevende å behandle. I begge tilfeller har Sikkerhetsrådets respons vært for svak og har også kommet for sent. Sikkerhetsrådet spilte riktig nok en rolle da Den afrikanske union mot slutten av 2022 lyktes med å framforhandle en fredsavtale for Tigray i Etiopia. I Myanmar er situasjonen fortsatt svært dyster.

Den 31. januar 2022, den siste dagen under vår ledelse av Sikkerhetsrådet, innkalte vi til ekstraordinært hastemøte om Russlands troppeoppbygging ved Ukrainas grenser. Møteintensiteten fortsatte gjennom februar. Sikkerhetsrådet var samlet da de første meldingene om det russiske angrepet tikket inn. Det var da blitt morgen den

24. februar i Europa. Vår FN-ambassadør Mona Juul satt like ved siden av sin russiske kollega rundt det hesteskobordet. Hun var den første som fordømte angrepet den kvelden – for åpne kameraer. Ukrainas FN-ambassadør var også til stede og var tydelig på at Russland hadde erklært krig, og at det var Sikkerhetsrådets ansvar å få Russland til å stanse krigen. Men alle visste at Russland som fast medlem og vetomakt ville blokkere ethvert initiativ for å fordømme eller stanse angrepskrigen. Det gjorde de også to dager senere, da Norge sammen med en gruppe nærstående land hadde lagt fram et resolusjonsutkast som fordømte krigen.

Sikkerhetsrådets handlingsrom begrenses åpenbart når et av de faste medlemmene har startet en krig. Dets mandat er å ivareta internasjonal fred og sikkerhet; det er derfor Sikkerhetsrådet ble etablert. Nå befant vi oss i en situasjon hvor russisk veto blokkerte Sikkerhetsrådet i å utøve det som er Sikkerhetsrådets soleklare mandat.

I denne situasjonen har Norge arbeidet langs to hovedspor: For det første har vi utnyttet de verktøy Sikkerhetsrådet faktisk besitter, som aktiv bruk av sikkerhetsrådsmøter, hvor Russland kunne konfronteres direkte. Dette var møter hvor også Ukraina kunne delta, møter hvor det ble gitt upartiske orienteringer fra FNs sekretariat, sivilsamfunn og andre.

Til nå har Sikkerhetsrådet avholdt nesten 50 møter om krigen i Ukraina. De fleste av disse har blitt initiert av vestlige land. Disse møtene har hatt politisk betydning. De har bidratt til å opprettholde presset på Russland. De har bidratt til at rådsmedlemmene må ta tydelig stilling. De har også vært en viktig arena for Ukraina til å konfrontere og avvise russisk krigspropaganda for åpen scene. Når rådet var handlingslammet, bidro vi til at generalforsamlingen tok grep. Vi spilte en sentral rolle for å sikre et flertall for å overføre saken fra Sikkerhetsrådet til hastebehandling i FNs generalforsamling. Det var første gang på 40 år at dette ble gjort. Selv om Generalforsamlingen ikke kunne fatte bindende vedtak på samme måte som Sikkerhetsrådet, hadde den massive fordømmelsen stor betydning. De påfølgende tre voteringene i FNs generalforsamling, mellom mars og oktober, viste med all tydelighet hvor alene og isolert Russland sto. Kun fire land støttet Russland.

I hvert av disse tre vedtakene i Generalforsamlingen har mer enn 140 av FNs medlemsland fordømt krigen. Den russiske krigspropagandaen har ikke gitt dem nye venner.

Det andre hovedsporet var å hindre at Russlands brutale angrepskrig førte til total handlingslammelse for Sikkerhetsrådet. De skjerpede frontene som følge av krigen økte risikoen for at Sikkerhetsrådet kunne bli satt ut av spill også i andre konfliktsituasjoner. Selv om behandlingen av andre saker er blitt mer krevende og

komplisert, har vi – og andre rådsmedlemmer – hindret at Sikkerhetsrådet har blitt paralyisert. Beslutningsevnen er ivaretatt til tross for flere vetoer og færre enstemmige vedtak.

Et vedtak i FNs sikkerhetsråd er ikke en symbolsk uttalelse uten praktisk betydning. Flere av resolusjonene Norge har vært ansvarlig for å framforhandle, har hatt direkte konsekvenser for mennesker i nød. I Sikkerhetsrådet har Norge hatt ansvar for å følge opp den humanitære situasjonen i Syria og situasjonen i Afghanistan. Som resultat av sikkerhetsrådsmandatet for grensekryssende bistand – framforhandlet av Norge og Irland – har nesten tre millioner syrere i Nordvest-Syria fått tilgang til livsnødvendig nødhjelp via Tyrkia. Det er FN som administrerer og kontrollerer denne humanitære bistanden på den tyrkisk-syriske grensen og legger til rette for at nødhjelpen når fram til befolkningen i Nordvest-Syria.

Helt på tampen av vår periode, i romjula, bidro vi til at dette mandatet ble forlenget med nok et halvår. Det var tredje gang Norge og Irland loset i havn disse forhandlingene, og de var svært krevende.

Ansvaret for å følge opp situasjonen i Afghanistan ble langt vanskeligere etter at Taliban overtok makten i august 2021. Vårt mål var å holde Sikkerhetsrådet mest mulig samlet fordi et splittet sikkerhetsråd ville være til Talibans fordel. Flere sentrale Taliban-ledere er underlagt sanksjoner av Sikkerhetsrådet. Foreløpig har ingen av landene i Sikkerhetsrådet anerkjent Taliban. Det var derfor en milepæl da Norge etter noen svært krevende runder lyktes med å framforhandle et nytt mandat for FNs politiske oppdrag i Afghanistan. Det var i mars 2022, bare noen uker etter Russlands invasjon av Ukraina. Resolusjonen – altså mandatet – ble vedtatt nesten enstemmig. Kun Russland var avstående. Det var en diplomatisk seier. I det nye mandatet sikret vi at FN kunne overvåke og rapportere om menneskerettigheter, særlig da kvinners rettigheter. I tillegg gis FN fullmakt til å tilrettelegge for humanitær bistand og for en inkluderende politisk dialog i Afghanistan.

Norge har også tatt initiativ til og framforhandlet til sammen 20 uttalelser om Afghanistan fra et samlet sikkerhetsråd. Det inkluderer uttalelser om jenters rett til skolegang og kvinners deltakelse i samfunnet. Helt på tampen av vår sikkerhetsrådsperiode sikret vi en samlet reaksjon mot Talibans ytterligere innstramminger av kvinners rettigheter. I tillegg har Norge i hele perioden gitt afghanske kvinner mulighet til å orientere Sikkerhetsrådet og også gi anbefalinger.

Utover Syria og Afghanistan har Norge spilt en sentral rolle i behandlingen av den israelsk-palestinske konflikten. Sikkerhetsrådet lykkes sjelden med å finne felles posisjoner i denne konflikten fordi medlemmene har

ulikt syn på hva Sikkerhetsrådets rolle bør være. Vi lyktes imidlertid med å få enighet om to uttalelser på initiativ fra Norge. Vi tok også initiativ til hastemøter om denne konflikten, særlig i 2021 under den militære opptrappingen i og rundt Gaza, sammen med Kina og Tunisia. Under vår ledelse av Sikkerhetsrådet i januar 2022 ledet jeg også et møte om den israelsk-palestinske konflikten.

Norge er tydelig på at den nåværende situasjonen er uakseptabel. Israel kan ikke fortsette med å okkupere palestinerne land. Det strider mot folkeretten. Derfor reagerer vi fra norsk side. Jeg vil i den forbindelse nevne at vi sammen med flere land støtter en resolusjon i FNs generalforsamling hvor vi uttrykker bekymring om Israels nye straffetiltak. Det kommer nå de nærmeste dagene, og Norge vil holde et innlegg i Sikkerhetsrådet hvor vi tar opp dette, selv om vi ikke er fast medlem lenger.

Det palestinske lederskapet må også styrke legitimiteten hos egen befolkning. Per i dag er det ingen forhandlinger mellom partene. Den unge generasjonen mister etter hvert håp om en fredelig løsning når det ikke er vilje til forhandlinger.

Norges over 800 innlegg i Sikkerhetsrådet i løpet av vårt medlemskap kjennetegnes av to ting: Vi har vært tydelige, og vi har vært prinsipielle. De andre medlemmene har ikke vært i tvil om hvor Norge står. Dette gjelder ikke minst i spørsmål om folkeretten, men også innenfor våre prioriterte temaer: politisk deltakelse og beskyttelse av kvinner, beskyttelse av sivile, særlig barn, og vårt systematiske arbeid for å styrke koblingen mellom klimaendringer, fred og sikkerhet. Dette gjelder i alt av rådets løpende arbeid, vedtak og uttalelser.

Norge har også arbeidet for å styrke Sikkerhetsrådets åpenhet, bl.a. gjennom å invitere representanter fra sivilsamfunnet til å orientere rådet, som kvinnelige fredsbyggere og menneskerettighetsforvarere. Vi bidro også til å styrke kvinners deltakelse i de ulike møtene i Sikkerhetsrådet. Den måneden vi ledet Sikkerhetsrådet, var halvparten av de som innledet i de åpne rådsmøtene, kvinner.

For å finne løsninger på konflikter er det viktig at kvinner deltar i politikken, men flere steder møter kvinner trusler og represalier dersom de engasjerer seg i politikk. Det er selvsagt helt uakseptabelt. Derfor har det å forebygge slike trusler og represalier vært viktig for Norge. Under vår ledelse av Sikkerhetsrådet diskuterte vi for første gang denne problemstillingen. Kvinners politiske deltakelse har bl.a. hatt betydning for å overvåke fredsavtalen i Mali, for grunnlovsprosessen i Sør-Sudan, for sikkerhetssektorreform i Somalia og for kvinners arbeid med menneskerettigheter i Afghanistan.

Norges toårige lederverv av arbeidsgruppa for barn og væpnet konflikt har skapt resultater. Det har også

vært krevende, men vi har lyktes med å framforhandle noen konkrete anbefalinger til åtte lands myndigheter – åtte land som er i en konflikt – som med dette har motatt sterke anbefalinger om å forebygge og gi en respons på grove brudd på barns rettigheter.

Sammenhengen mellom klimaendringer og konflikt har blitt stadig tydeligere. Selv om klimaendringer i seg selv sjelden er direkte utløsende for krig og konflikt, er klimaendringer ofte én av flere årsaker til at en konflikt oppstår. Mangel på mat, vann og arbeidsplasser gjør at den sosiale og økonomiske usikkerheten blir større, og kampen om naturressurser som vann og dyrbar jord øker, samtidig som tilliten til myndigheter og mennesker kan bli svekket. Veien til vold og væpnet konflikt blir kortere. Grobunnen for voldelige ekstremist- og opprørsgrupper øker.

Norge har vært en pådriver for at Sikkerhetsrådet anerkjenner sammenhengen mellom klimaendringer og konflikt. Vi har arbeidet for å forankre denne koblingen i vedtak og uttalelser fra rådet. Mye av arbeidet er gjort i det stille, i tett samarbeid med afrikanske land. Norge har også bidratt til å styrke det faglige grunnlaget for rådets arbeid med klima, fred og sikkerhet, bl.a. gjennom vårt lederskap av den uformelle ekspertgruppa for klima og sikkerhet, sammen med Kenya, og gjennom en betydelig forskningsinnsats fra norske NUI og svenske SIPRI. Vi har også fokusert på hvordan styrket klimasamarbeid kan bidra til fredsbygging.

Sikkerhetsrådets første tematiske resolusjon om klima og sikkerhet ble blokkert av Russlands veto i 2021, og fire medlemmer av rådet uttrykte betydelig motstand. Likevel har vi gjort framskritt og oppnådd resultater ved å få nye forpliktelser om klima og sikkerhet inn i flere av mandatene for FNs fredsbevarende operasjoner og politiske oppdrag.

Vårt arbeid og diplomati i Sikkerhetsrådet har hatt noen kjennetegn. For det første har vi snakket med alle rådsmedlemmer – også Russland, i saker som ikke gjelder krigen i Ukraina. Det har vært nødvendig for å komme fram til vedtak. Flere ganger har det hatt konkret betydning for mennesker i konfliktområder, som f.eks. i Syria. Vi har samarbeidet med alle de regionale gruppene i Sikkerhetsrådet – først og fremst med våre allierte og nærstående, men i flere saker har vi søkt samarbeid på tvers av etablerte regionale blokker for å sikre bredest mulig støtte.

En sikkerhetsrådsresolusjon krever minst ni stemmer og ingen veto for å bli vedtatt. I Sikkerhetsrådet er det alltid tre afrikanske land, og de spiller en avgjørende rolle for de afrikanske konfliktene. Disse konfliktene dominerer også Sikkerhetsrådets dagsorden. Vårt samarbeid med Niger om resolusjonen om beskyttelse av utdanning og med Ghana om maritim sikkerhet var helt avgjørende for å få dette vedtatt.

I vårt arbeid med å styrke forebyggende diplomati har Mexico vært en sentral partner. Sammen med dem lyktes vi med å framforhandle et vedtak om støtte til FNs generalsekretær. Det gjaldt hans fredsbestrebelser og innsats for å få på plass en avtale om å eksportere korn ut fra de ukrainske havnene. Denne uttalelsen er for øvrig fortsatt det eneste substansvedtaket av Sikkerhetsrådet knyttet til Russlands krig i Ukraina.

I Sikkerhetsrådet er det ti valgte medlemmer. Norge har vært en sterk pådriver for å styrke samarbeidet mellom disse. Betydningen av dette økte etter at Russland startet krigen i Ukraina. Da ble samarbeidet mellom de fem faste medlemmene betydelig svekket. Samholdet mellom de valgte medlemmene kommer ikke av seg selv. Det er land med ofte ulike interesser. Men i enkelte situasjoner – i fastlåste saker – har dette samholdet vært avgjørende for at vi kunne få gjennomslag.

Det andre kjennetegnet på vårt sikkerhetsrådsdiplomati har vært at Norge er gjenkjennelig, og det er vi også tjent med. Under valgkampanjen sa vi at folkeretten skulle være bunnplanken for vårt medlemskap. Det har den også vært. Vår prinsippfasthet har vært en styrke i krevende situasjoner, f.eks. overfor USA om den israelsk-palestinske konflikten, overfor Kina om FNs havrettskonvensjon og overfor Russland om humanitær tilgang til Syria. Vi har fått gjennomslag uten å gå på akkord med våre egne prinsipper.

Det å være prinsippfast og tydelig har også kommet til nytte i Norges arbeid med å lede flere av Sikkerhetsrådets underliggende organer, som f.eks. sanksjonskomiteene mot Nord-Korea, Al Qaida og ISIL. Der la vi særlig vekt på rettssikkerhetsgarantier, menneskerettigheter, sivilsamfunnets rolle og å hindre negative humanitære konsekvenser som følge av sanksjonene. Særlig arbeidet i sanksjonskomiteen for Nord-Korea har vært preget av betydelig polarisering.

Et tredje kjennetegn er erfaring, nettverk og kompetanse, bl.a. fra vårt freds- og forsoningsarbeid. Det har gitt oss tyngde og større gjennomslag. Norge har brakt inn parter i konflikter – og noen ganger representanter fra sivilsamfunnet – til en rekke uformelle møter for rådets medlemmer, f.eks. knyttet til konfliktene i Colombia, Myanmar og Afghanistan. Slike møter har bidratt til å styrke Norges renommé som freds- og forsoningsaktør.

Vi trakk også fordel av vårt diplomatiske nettverk da vi arrangerte en uformell samling for Sikkerhetsrådets ambassadører og FNs generalsekretær etter modell fra Oslo Forum, hvor vi diskuterte forebyggende diplomati. Både fredsmeklere og representanter fra parter i enkelte konflikter deltok i diskusjonen. Vi har også tjent godt på å ha løpende kontakt med både sivilsamfunn og forskningsmiljøer i Norge. De har bidratt med konstruktive innspill

gjennom hele perioden. Her vil jeg spesielt trekke fram den nære dialogen som vi har hatt med NUPI og PRIO.

Når vi ser tilbake på våre to år i Sikkerhetsrådet, er det lett å bare se de mørke skyene. Ja, det har vært krevende, men som regel er det likevel slik at situasjonen kunne vært verre og ville vært verre uten FNs sikkerhetsråd. Det er samtidig viktig å minne om at selv i situasjoner der Sikkerhetsrådet lykkes med å respondere på en konflikt, vil det alltid være partene i en konflikt som sitter med nøkkelen til fred. Vårt utgangspunkt har vært å arbeide for politiske og diplomatiske løsninger som er bedre enn alternativene.

Vår langvarige støtte til internasjonalt samarbeid og den verdensorden som vi har nytt godt av i over 75 år, skal videreføres. Vi har fått flere, ikke færre, venner ved å sitte i Sikkerhetsrådet. Vi har vist at det er mulig for et valgt medlem av Sikkerhetsrådet å bidra til å ivareta internasjonal fred og sikkerhet også i svært krevende tider.

Da utenriksminister Knut Frydenlund besøkte Kina i 1978, ble han spurt av den kinesiske utenriksministeren hvordan Norge som et lite land vurderte forholdet til stormaktene. Frydenlund svarte ved å vise til fortellingen om Gulliver og lilleputtfolket. Lilleputtfolket bandt Gulliver til jorda med mange små bånd. På samme måte er oppgaven for de mindre landene å binde stormaktene til et internasjonalt regelverk gjennom utallige bånd, sa Frydenlund til sin kinesiske kollega.

En av Norges viktigste oppgaver er å bidra til at disse båndene ikke slites ned, ikke ryker, og det har vi bidratt til gjennom vårt medlemskap i Sikkerhetsrådet. Alternativet til FNs sikkerhetsråd, internasjonalt samarbeid og felles løsninger er at makta rår, at stormaktene kan gjøre som de vil, slik Russland nå forsøker å gjøre i Ukraina.

Sikkerhetsrådsmedlemskapet har ikke, slik enkelte advarte mot på forhånd, bidratt til å begrense Norges utenrikspolitiske handlingsrom, snarere tvert imot. Våre to år i Sikkerhetsrådet har styrket vår rolle som en tydelig, men løsningsorientert og konstruktiv partner for en verdensorden basert på folkerett og felles spilleregler blant verdens nasjoner.

Presidenten [11:04:56]: Presidenten vil foreslå at utenriksministerens redegjørelse om Norges medlemskap i FNs sikkerhetsråd 2022 legges ut for behandling i et senere møte i Stortinget. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 3 [11:05:12]

Interpellasjon fra representanten Kari-Anne Jønnes til kunnskapsministeren:

«Stortinget har vedtatt en ambisiøs visjon for kulturskolen, men fortsatt deltar for få i kulturskolens aktiviteter. Det er bekymringsfullt med tanke på de kreative

fagene, inkludering, sosiale forskjeller og folkehelse. Kulturskolen må jobbe annerledes i framtida og nå flere barn på ulike arenaer. Kulturskolen må samarbeide med andre samfunnsaktører, være relevant for flere og følge opp elevene i overgangen mellom grunnskole og videregående skole.

Hvordan vil statsråden bidra til å gjøre kulturskolen relevant for andre samfunnsaktører?»

Kari-Anne Jønnes (H) [11:06:15]: Kulturskolene våre fortjener mer oppmerksomhet. De er viktige samfunnsaktører. Jeg elsker kulturskolen fordi de gjør en fantastisk innsats for barn og unge som arena for inkludering og mestring.

Stortinget har vedtatt en ambisiøs visjon om kulturskolen, og selv om antallet elever øker, også etter pandemien, er det fortsatt for få elever som tar del i kulturskolens aktiviteter. Skal vi lykkes med å rekruttere flere barn og unge til kulturskolen, er samarbeid med andre samfunnsaktører viktig.

Samtidig som ønskene og forventningene til kulturskolens aktiviteter både øker og endrer seg, er det viktig å ha respekt for faglighet og profesjonalitet. Kulturskolen har svært kompetente ansatte, som er opptatt av sine tradisjonelle fag.

Likevel mener jeg det er viktig at vi ser kulturskolen i sammenheng med andre samfunnsaktører for å utnytte det potensialet som ligger i å gi flere barn og unge tilgang til kulturskolens aktiviteter. For meg representerer kulturskolen noen av de fineste verdiene vi har i vårt samfunn, og ved å utnytte potensialet i kulturskolen kan vi skape et bedre samfunn for flere gjennom hele livet.

Det finnes mange gode eksempler. I Kongsberg er kommunens musikkterapeuter ansatt i kulturskolen. Det har gjort det lettere å rekruttere gode fagpersoner. Det gjør at barn og unge får muligheten til å bli elever i kulturskolen framfor å bli pasienter i helsevesenet. Gjennom musikk får de tilhørighet og trygghet. Psykisk uhelse er en utfordring i vårt samfunn. At kulturskolen kan bidra til bedre folkehelse gjennom musikk, er bra for den enkelte og bra for samfunnet.

Molde har mottatt fylkeskommunale folkehelsemidler for å utvikle folkehelseprosjektet Mosaikk, der grunnskole og kulturskole er likeverdige eiere. Der skal barn og unge gjennom kunst- og kulturuttrykk få oppleve mestring og trivsel, og det skal være med på å styrke barn og unges psykiske helse.

I Brønnøy har de et pionerprosjekt for elever og lærere på helse- og oppvekstfag i videregående skole. Det handler om at musikk, sang og bevegelse skal være en naturlig del av opplæringen for alle som skal jobbe innen helse- og oppvekstfag. Musikk åpner dørene inn til det innerste i oss mennesker, og her bidrar kulturskolen til å gi

elever i videregående skole det verktøyet de trenger før de kommer ut i arbeidslivet. Det er jo fantastisk.

Folkehelse er viktig, men det er også kulturarv og mangfold. Røros kulturskole har et tilbud som heter Du-edtie, som er samisk kunsthåndverk. De har rekruttert like mange etnisk norske og samiske elever, og flertallet er gutter. Det er et godt eksempel på inkludering, mangfold og å spre og ivareta viktig kunnskap om vår samiske kulturarv.

Kulturskolen er relevant for næringslivet også. De bør i større grad se til kulturskolen og hvilken ressurs de er. Et godt eksempel er Nærøysund. Der startet de med matkunst for elever på ungdomsskolen. Det ble så populært at de startet med bakekunst for elever på barneskolen. Det er jo noe å tenke på for oss som er opptatt av å rekruttere elever til restaurant- og matfag på videregående skole – en kompetanse som næringslivet skriker etter.

Det er vanskelig å spå om framtiden. Men det vi vet, er at kreativitet og innovasjon, kommunikasjon og samarbeid, kulturell bevissthet og kompetanse og personlig og sosialt ansvar er fire av ti helt sentrale kompetanser for det 21. århundre. Det framgår av NOU 2014: 7, Elevenes læring i fremtidens skole. Det er kompetanser som kulturskolen dekker med sin aktivitet, i tillegg til mye annet.

Vår mulighet ligger i i langt større grad å se kulturskolen som et lokalt ressurscenter og som en aktiv samskappingsaktør i et folkehelse- og livsløpsperspektiv. Vi har store muligheter. Det handler om å gripe dem og å bidra til økt fokus på og større kunnskap om kulturskolen.

Derfor gleder jeg meg til å høre hvordan statsråden vil bidra til å gjøre kulturskolen relevant for flere samfunnsaktører til beste for hver enkelt og for samfunnet.

Statsråd Tonje Brenna [11:11:06]: La meg starte med å takke for en veldig viktig og god interpellasjon. Undertegnede er, i likhet med representanten Jønnes, en kulturskoleentusiast. Ja, sånn enusiast er jeg at jeg satt i går kveld og forberedte meg til denne interpellasjonen mens jeg ventet på sønnen min på kulturskolen.

Kulturskolen er en viktig del av kulturtilbudet til barn og unge over hele landet. Alle kommuner skal ha et kulturskoletilbud, og kulturskolen skal være organisert i tilknytning til skole og kulturlivet for øvrig. Samarbeid med kulturlivet og frivillige organisasjoner bidrar til at kulturskolen når ut til flere. Kulturskolen bør være en samarbeidende aktør med barnehage, grunnopplæring, SFO, videregående opplæring og annet kulturliv og frivillighet i den enkelte kommune.

Som representanten påpeker, må kulturskolen jobbe for å være relevant og for å nå flere barn og unge. Det er viktig at alle barn og unge som ønsker det, får mulig-

het til å gå på kulturskolen. Det har en verdi i seg selv, og det har også en verdi med tanke på at barn og unge kan engasjere seg i kunst og kultur videre i livet.

Da barne- og ungdomskulturmeldingen ble behandlet, ga Stortinget sin tilslutning til kulturskolens visjon, «Kulturskole for alle». Jeg er glad for at det er bred politisk enighet om at kulturskolen skal være et sted hvor alle føler seg velkomne, hvor det er et bredt tilfang av tilbud, og hvor alle som ønsker det, kan få mulighet til å delta. For å få til det er det helt avgjørende med godt samarbeid mellom ulike aktører. Samarbeid med kulturlivet og frivillige organisasjoner, som kor og korps, bidrar til at kulturskolen når ut til flere.

I kulturskolerapporten fra 2019 vises det at kulturskolene i stor grad samarbeider med andre aktører, og de samarbeider også bredt. Det handler om alt fra undervisning for barn, unge og voksne, om lærerressurser, om samarbeid om arrangementer, lån av lokaler og utstyr og mye annet.

Norsk kulturskoleråd samarbeider med Utdanningsdirektoratet. Det handler bl.a. om å nå ut med informasjon om kulturskolen på flere språk, å spre gode eksempler på samarbeidsformer lokalt, mellom kulturskolene og andre aktører, og å synliggjøre sammenhengen – og muligheten – mellom innholdet i skole, barnehage, SFO og kulturskole. Norsk kulturskoleråd samarbeider også med Kulturtanken og KS om ulike spørsmål for å få til et best mulig koordinert tilbud til barn og unge av høy kvalitet. Jeg er veldig glad for at så mange aktører har funnet hverandre og samarbeider godt.

Det er også gjennomført et pilotprosjekt for å utvikle modeller for inkludering av barne- og ungdomskultur, heriblant kulturskole, i kommunal planlegging. Pilotprosjektet skal bidra til bedre koordinering lokalt gjennom å utvikle gode samarbeidsformer og ulike samarbeidsarenaer.

Kulturskolen er en viktig del av mange barn og unges liv. Det er et tilbud som gir mange glede, inspirasjon og venner, og for noen er det også det første steget mot å bli f.eks. musiker, forfatter eller danser.

Opplæringen barn og unge får i kulturskolen, gir dem muligheten til å utfolde seg kreativt. De får lære, oppleve, skape og formidle kulturelle og kunstneriske uttrykk, og kulturskolen bidrar til å bygge barn og unges estetiske, sosiale og kulturelle kompetanse. Som kunnskapsminister vil jeg også understreke at mye av barn og unges læring og opplevelser knyttet til kunst og kultur skjer i utdanningsløpet. Skaperglede, kreativitet, kunst og kultur er en av flere bærebjelker, både i barnehagen, i skolen og i SFO. Praktiske og estetiske arbeidsformer er dessuten godt egnet til å utvikle barns sosiale kompetanse, til å gi dem mestringsopplevelser innenfor trygge rammer og til å fremme god fysisk og psykisk helse.

Kulturskolen er – som barnehage, skole og SFO – en arena for inkludering og integrering, og kulturskolen kan bidra til å skape sosiale fellesskap, identitet og tilhørighet. Mange kulturskoler gjør en uvurderlig innsats lokalt, og for mange barn er kulturskolen en viktig døråpner til noe nytt og spennende som man tar med seg senere i livet. For at flere barn og unge skal ønske å delta i og få glede av kulturskolen, er det viktig at kulturskolen har aktiviteter som oppleves som relevante, og at tilbudet er mangfoldig. Jeg mener det er en styrke å se kulturskolen i sammenheng med den øvrige barne- og ungdomspolitikken, og jeg er glad for at mange kommuner nå i større grad ser en sammenheng mellom skole, SFO og kulturskole.

I fjor signerte statsministeren, jeg og seks andre statsråder Fritidserklæringen. Erklæringen forplikter oss til å bidra til at alle barn og unge kan ha en meningsfylt fritid og delta i ulike aktiviteter. Styrken ved erklæringen er at den samler stat, kommune og frivillighet til felles innsats, og styrken i kulturskolen er den lokale forankringen og holdningen til samarbeid.

Kari-Anne Jønnes (H) [11:16:25]: Takk til statsråden for et godt innlegg. Jeg kan betrygge statsråden med at min erfaring med alle de timene jeg har ventet utenfor kulturskolen, er vel investert tid, både for oss foreldre og for barna. Det er som mamma jeg har blitt kjent med kulturskolen, noe som har gitt meg veldig stor glede, og som har skapt min entusiasme for kulturskolen, ikke først og fremst gjennom å se egne barn, men gjennom å se andre barns utvikling og gjennom å se betydningen av kulturskolen for en del barn – ganske mange, vil jeg si – som ikke finner sin arena for mestring, trygghet og inkludering andre steder.

I min egen kommune i Innlandet har vi et fantastisk tilbud som heter Fiks Faks, der barn og ungdom med funksjonsnedsettelse – til dels ganske betydelige – finner sin arena. Derfra har vi eksempler på at den læreren som har den gruppen, blir det ene mennesket som gir et helt liv og en hel barndom og ungdomstid mening. Det er det rørende å være vitne til.

Jeg er veldig glad for at statsråden peker på om samarbeid, og ikke minst ser jeg fram til å få vite mer om erfaringene fra pilotprosjektet, hvor man ser kulturskolen i sammenheng med kommunal planlegging. Jeg tror mye av nøkkelen for å lykkes med å se på kulturskolen som en viktig samfunnsaktør ligger nettopp der. Vi har mange gode eksempler på hvor viktig kulturskolen og den kompetansen som er der, er – ikke bare for barn og unge, men også for eldre. Hvem hadde vel trodd at et demenskor skulle bli en seervinner eller en hit i 2023, men det har det altså blitt. Den kompetansen kulturskolen og de ansatte der har, har virkelig noe å bidra med.

Jeg vil trekke fram et annet eksempel, for statsråden nevnte samarbeid mellom barnehage, SFO og grunnskole. I Trondheim har de noe de kaller «kulturdag». Det er et bærekraftig og utviklende samarbeid mellom kulturskolen og grunnskolen. Det kjenner statsråden sikkert til. Målet deres er å styrke kvaliteten på praktisk-estetiske fag i grunnskolen, der grunnskolelærere og kulturskolelærere jobber sammen i team. Kanskje kan vi se på innsatsteam, der kompetanse fra kulturskolen trekkes inn i barnehage, SFO og grunnskole, for de som har kreativ kompetanse, har verdier som andre kan lære av.

Statsråd Tonje Brenna [11:19:40]: Takk for nok et godt innlegg fra representanten Jønnes. Jeg er helt enig med representanten i at det gjøres utrolig mye spennende lokalt, og jeg opplever også at Kulturskolerådet er veldig innstilt på å bidra til både å spre de gode eksemplene som finnes, og å hjelpe kommunene til å høste gode ideer fra hverandre.

Styrken i kulturskoletilbudet er at det er lokalt forankret mellom lokale aktører med en lokal inngang til hvilket kulturtilbud som gis, samtidig som vi ikke trenger å finne opp hjulet på nytt hver eneste gang man skal finne en ny måte å samarbeide på eller nye måter å ramme inn kultur på på en måte som gjør den tilgjengelig for flere barn.

Jeg tror at det at prisen på SFO for 1. og 2. klasse går så dramatisk ned og deltakelsen dramatisk opp, også gir oss noen helt nye muligheter. Det er klart at det å inkludere kulturskole og andre typer tilbud som understøtter både læring og mulighet for å utfolde seg kulturelt, lære noe nytt og utøve musikk og andre typer kultur – å gjøre det mer i sammenheng med SFO – ville være en veldig styrke. Det ville være en styrke både for at flere blir kjent med tilbudene, og fordi dagene blir ganske korte for de yngste elevene og ungene våre, og det å få muligheten til å løse flere ting på samme tid, tror jeg er viktig. Samtidig er det en måte flere kan bli kjent med det fantastiske gode tilbudet kulturskolene er, på.

I tillegg tror jeg at det å ha avtaler hvor man trekker på de ressursene man har – om man har en folkehøyskole i kommunen, om man har et rikt og spennende lokalt kulturliv, om man har en kunstner som alle ser opp til, om man har en barnebokforfatter som kan komme og holde kurs, eller om det er andre typer lokale helter som kan bidra til å løfte kulturskolen fram og gjøre den tilgjengelig for barn – er enormt viktig.

Jeg er glad for at det jeg egentlig hører representanten Jønnes si, er at i den grad det finnes hindre vi står for som vi kan diskutere her, skal vi selvfølgelig gå inn i det, men at det grunnleggende sett er bra at kommunene og lokalmiljøene selv eier kulturskoletilbudet, og at vi må

gjøre det vi kan for å støtte dem i å utvikle det videre til beste for alle barn og unge.

Sigurd Myrvoll (A) [11:22:16]: Først vil jeg takke interpellanten for å sette noe svært viktig i fokus, og det er kulturskolen og det kulturskolen skal være ute i kommunene. Kulturskoletilbudet er hjørnesteinen i barne- og ungdomskulturarbeidet i Norges kommuner. Kulturskolene er både eid og drevet av kommunene, og det er kommunene selv som bestemmer innhold og omfang i tilbudet i de ulike skolene.

Regjeringen er opptatt av at kulturskolen skal være en del av skoletilbudet som skal være tilgjengelig for alle som ønsker en skolehverdag der kunst og kultur er tema. Opplæring og formidling av kunst og kultur skal være tilgjengelig for barn og unge, uavhengig av bakgrunn og størrelse på foreldrenes lommebok. I et samfunn som kan oppleves som polariserende, med til dels store motsetninger, mener i hvert fall regjeringen at det er viktig å tilby et kulturskoletilbud der barn kan møtes uansett forutsetninger og bakgrunn. På den måten kan kulturskolen løfte holdninger og verdier og ideer som kjenne- tegnes av åpenhet, respekt og fellesskap.

Kulturskolen er også en plass der elevene skal oppleve mestring og trygghet, som sammen med utfordringene vil stimulere til at elevene bruker sine kreative evner, noe som igjen vil føre til at elevene blir godt rustet til å håndtere ulike utfordringer videre i livet. I tillegg skal skolen vekke nysgjerrighet og begeistring for kunstfagene samt utvikle kunnskap, forståelse og ferdigheter hos elevene gjennom ulike metoder og innfallsvinkler.

Elevene vil også kunne utvikle en kulturell dannelse ved at kulturskolen fokuserer på kulturarv og tradisjoner. Det er viktig at elevene gis mulighet til individuell utvikling der den enkeltes talent utvikles videre.

For regjeringen er det viktig med en levende, framtidssrettet skolestruktur, der også kulturskolen skal ha en framtreddende plass. Kulturskolen skal gi kunst- og kulturfaglig undervisning til barn og unge som ønsker det, uansett om de bor i Oslo, i Trysil, i Steigen kommune i Nordland eller i Kirkenes.

Et bredt og godt sammensatt kulturskoletilbud er viktig for barn og unge. I dag er det flest jenter som bruker tilbudet. Vår ambisjon er at kulturskolen skal gi tilbud som treffer bredt, og at også enda flere gutter vil se nytten av å benytte seg av dette gode tilbudet som kulturskolen er.

Margret Hagerup (H) [11:25:09]: Jeg må få takke interpellanten for å løfte et viktig tema. Jeg skal ærlig innrømme at det aldri har brust i mitt hjerte når jeg hører snakk om kulturskolen. Det har rett og slett vært en arena som jeg har hatt lite kjennskap til. Da jeg ble lokalpolitiker i 2011, var det flere av mine Høyre-kolleger

som var levende opptatt av dette, og de fremmet kulturskolen i alle fora hvor det var naturlig. Heldigvis lærer en så lenge en lever.

Det handler om å bli begeistret, og nettopp det ble jeg da jeg nylig besøkte Ragnvald, som er rektor for Hå kulturskule. På Motland skule fikk jeg overvære Sirkus Vaudeville, hvor 1.- og 2.-klassinger samarbeidet om en forestilling der vi møtte trylleprinsesser og Tøffe Tor. Sågar Samantha Fox var til stede, en riktig vilter rev som var vanskelig å temme, til fryd for elevene. Blant ungene som deltok i forestillingen, så jeg flere gutter og jenter med mye «steam» som vil ut. Det var også de sjenerte ungene som følte på mestring, og det var de som torde å gjøre noe de aldri hadde gjort før. Å se innlevelsen til Tøffe Tor da han klarte å løfte mangfoldige kilo, var en opplevelse – og for en innlevelse!

– Det handler om å få dem til å flire, sa en av lærerne. I Hå har de hatt sirkus i syv år. Rektoren fortalte at han stadig treffer elever som har vært med på dette, og hva er det de husker? Jo, de husker sangene, og de husker bevegelsene. Jeg kommer nok til å huske Samantha Fox best, for hun hadde så store blå øyne.

Besøket viste meg potensialet kulturskoler har til å gjøre mer for inkludering på tvers av aldersgrupper. En arena der det tilbys undervisning innen kunst og kultur, kan bidra til å skape tilhørighet, fellesskap og deltagelse, og motvirke utenforskap, og kulturskolen har definitivt et potensial til å treffe enda flere.

Da er det viktig at kulturskolen ikke oppfattes så snevert som det jeg gjorde. Dette er ikke bare en arena for dem som vil bli gode i piano, kontrabass eller fiolin. Kommunene må også se potensialet i det som ligger utenfor talentsatsingen. En må ha både bredde og spiss, for da kan flere få kjenne på mestring. Men det fordrer at en skaper et nullterskeltilbud, for også lavterskel kan være for høyt.

I Hå har de samlokalisert seg med ungdomsklubben og kulturtorget. Det trekker de fram som en suksessfaktor, men det ble veldig omdiskutert da de gjorde det. Der møter de i dag ungdom der de er, og ungdommen er i kjente og trygge omgivelser, med voksenpersoner som de allerede har en relasjon til.

Samtidig skal ikke kulturskolen bare være for ungdommen. Det er derfor viktig at kommunen ser på kulturskolen som et verktøy i sammenheng med andre aktører, som skal sørge for gode tjenester gjennom hele livsløpet. Regjeringen Solberg la fram reformen Leve hele livet, hvor essensen var at en ikke bare skal legge dager til livet, men også sørge for liv til dagene. Kulturskolen kan være til glede for alle typer mennesker, gjennom hele livet og uavhengig av funksjonsnivå.

En kan bare se på den responsen demenskolet på NRK har fått nå. Det viser hvor viktig kultur kan være for

oss, og hvor bredt det kan treffe. Demenskooret har rett og slett gjort kulturen mer tilgjengelig for oss og vist oss potensialet, og når en ser hvor bredt det har truffet, er det et tankekors at prosjektlederen nylig sa at hun var skeptisk til hvordan dette kom til å bli mottatt.

Festen er ofte det vi politikere ser, men det er hverdagen vi skal heie på. Det er der kulturskolen jobber fram magien. I hvert klasserom vet en hvilke elever som trenger å jobbe ut litt «steam». Da må en sørge for at det finnes alternative arenaer som også kan trekkes ut på ettermiddagene, for hverdagen er det viktigste.

Spørsmålet er hvordan en kan skape en meningsfull hverdag for enda flere fra vogge til grav. Der er jeg overbevist om at kulturskolen kan spille en viktig rolle, men det fordrer at enkelte av oss tar et oppgjør med de fordommene vi har, og at kommunene – som eiere av og ansvarlige for kulturskolen – ser potensialet som kulturskolen har. Her vil jeg oppfordre statsråden til å by kommunene opp til dans.

Å investere i og bruke kulturskolen er også folkehelse. For de av oss som husker det, viste Anders Rogg i Tramteateret oss dette. Medisinbruken steg betydelig da han tok permisjon fra eldrehjemmet han jobbet på.

Kulturskolen handler om så mye mer enn tubaister og fiolinister. Det handler om mestring, og det handler om selve livet. Det handler om folkehelse, og det handler om samhold. Det handler om å skape en inkluderende arena der alle får delta.

Aud Hove (Sp) [11:30:02]: Takk til representanten for å sette kulturskolen på dagsordenen, og for gode innlegg.

I interpellasjonen stiller representanten Jønnes spørsmål om korleis statsråden vil bidra til å gjere kulturskolen relevant for andre samfunnsaktører. Eg hadde skjønt spørsmålet betre om det var for å bidra til å bli meir relevant, for kulturskolen er allereie relevant for andre samfunnsaktører, slik som både barnehage og skule. Det gjeld samarbeid med frivillige organisasjonar, som f.eks. frivilligsentralar og idrettslag, og ikkje minst organisasjonar som driv med ulike musikkjangrar eller kunstuttrykk. Biblioteka er viktige samarbeidspartnarar, og kulturskolen er ein viktig inkluderingsarena for unge, men òg for vaksne.

Senterpartiet vil ha sterke kulturinstitusjonar og god talentutvikling. Då må det bli lagt til rette for eit mangfald av kulturaktivitetar og kulturuttrykk for at heile befolkninga skal kunne delta i kunst- og kulturlivet. Ikkje berre den offentlege kulturskolen, men òg den nasjonale kulturpolitikken skal sikre gode vilkår for barn og unge, amatørar og aktørar innanfor det profesjonelle kunst- og kulturfeltet i stort.

Senterpartiet meiner at kulturskolen er ein del av den kulturelle grunnmuren. Dei kommunale kulturskulane er viktige. Målet er at alle unge som ønskjer det, skal få tilbod om plass til ein rimeleg pris. Vi må samtidig passe oss for å institusjonalisere kulturskolen, nettopp fordi han skal kunne gje eit mangfaldig tilbod i det lokalsamfunnet den enkelte kulturskolen er i, der han kan utvikle seg basert på dei ressursane og dei initiativa som kulturskolen har og tek. Alle kommunar skal ha eit kulturskuletilbod, og det er eg veldig glad for, men vi skal passe oss for å detaljstyre dette i for stor grad frå nasjonalt hald. Då er eg redd for at vi kan miste både kreativitet og lokale initiativ på vegen. Vi i Senterpartiet meiner at lokalt sjølvstyre er viktig også for kulturskulane.

Noreg er eit langstrakt og mangfaldig land, og spesielt i dei mindre kommunane er kulturskulane avhengige av å samarbeide med andre for å få tak i gode kulturskulelærarar og for å kunne tilby heile stillingar. Det er viktig at det blir lagt til rette for godt samarbeid mellom ulike samfunnsaktørar for å få det til.

Kulturskulerapporten frå 2019 peikar på at korleis kommunane har plassert kulturskolen organisatorisk i kommunane, vil spele inn på kva for samarbeid kulturskolen inngår med andre aktørar i kommunen. I tillegg til slike strukturelle forhold bidreg engasjerte leiarar i kulturskolen og relasjonar på individnivå til gode samarbeid. Det kan vere ein glad amatør på fele, ein utøvande kunstnar eller ein profesjonell pianist med heil- eller deltidstilling i kulturskolen og ressurssterke og kreative eldsjeler som alle bidreg til fleksibilitet i den kunstneriske verksemda i kommunane.

Det er store variasjonar i omfang og innhald i kulturskuletilbodet, tilsetjingsformer og kor mykje skilling kommunane brukar på kulturskolen. Uavhengig av omfang ser vi mykje godt og tett samarbeid mellom kulturskulane, kulturlivet i kommunen og frivilligheita og andre lokale aktørar. Det kan vere undervisning, samarbeid om lærarkrefter, arrangement, lokale og utstyr.

Vi har ulikt liv, interesser og lokalsamfunn. Dette speglar kulturskulane og tilboda deira. For mange er det eit fritidstilbod, men for andre er det eit første steg mot ein profesjonell karriere. Kven visste at han som begynte på toradar og etter kvart på slagverk i Skjåk skulemusikk og ved Skjåk kulturskule, skulle bli trommespelar og primus motor i det verdskjende bandet Highasakite?

Noreg er eit mangfaldig land, som Jønnes også var inne på i sitt innlegg, med ulike kulturar, mange lokalsamfunn og mangfaldige tilbod i dei ulike kulturskulane, og dei må få vere nettopp det – mangfaldige. Kulturskulane er ein viktig del av eit lokalsamfunn, og lokalsamfunnet vil forme kulturskolen. Som statsråden sa: Kulturskolen gjev mange glede, inspirasjon, utvikling, vener og ikkje minst meistring og livsglede.

Kari-Anne Jønnes (H) [11:35:01]: Hjertelig takk til alle som har deltatt i debatten, og takk til statsråden for engasjerte innlegg. Til representanten Hove: Jeg tror vi absolutt er helt enige. Selv en syngende politiker kan jo bidra både i kulturskolen og i kulturlivet for øvrig.

Jeg gleder meg veldig over at statsråden peker på muligheten vi har til å lære av hverandre. Kulturskolen ble omtalt som en hjørnestein i kommunen, og det er nettopp det den er. Det er veldig bra at det er kommunen som er kulturskoleeier. Nettopp som representanten Hove peker på, er det store forskjeller, stor variasjon og stort mangfold. Det skal det være, men akkurat som i skolen gir de forskjellene også rom for forbedring, mener jeg, og de gir rom for store muligheter til å lære av hverandre for å sørge for at flere barn og unge får delta i kulturskolen.

Forskning viser f.eks. at det er stor sannsynlighet for å lykkes med å hele relasjonelle skader gjennom musikkterapi. Det er mange dører inn til mestring. Musikkterapi er en av dem. Andre kunst- og kulturformer er andre dører inn til mestring. Det er det som er det aller beste med kulturskolen. Det er plass til alle, en er god nok som en er, en er velkommen, og en kan få lov til å kjenne på glede i både samarbeid og samskaping med andre.

Som sentrale politikere kan vi overhodet ikke detaljstyre, men jeg tror vi har både et ansvar for og en mulighet til å peke på viktigheten av kulturskolen og muligheten kommuner og andre har til å se kulturskolen som en viktig aktør i samfunnet. Som representanten Hagerup fortalte, er det lurt å besøke en kulturskole og la seg begeistre, for akkurat den begeistringen vi får lov til å kjenne på da, er en begeistring som barn og unge fortjener å kjenne på i vårt samfunn.

Nå kan vi kalle dette en tradisjon, statsråd: Vi hadde debatt om kulturskolen i januar i fjor, vi har det i januar i år, og jeg ber statsråden forberede seg på en ny debatt om kulturskolen i januar neste år, for jeg mener vi har et stort ansvar for å trekke fram alt det flotte kulturskolen er og gjør for oss.

Presidenten [11:37:39]: Med den enigheten og det felles engasjementet ser det ut som statsråden ikke trenger sluttrepplikk. Dermed er talerlisten tom, og sak nr. 3 er omme.

Dagens debatter er avsluttet, og det blir pause i møtet fram til votering klokken 15.

Stortinget tok pause i forhandlingene kl. 11.38.

Stortinget gjenopptok forhandlingene kl. 15.

President: Morten Wold

Votering

Presidenten [15:01:38]: Stortinget er nå klare til å gå til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 17. januar 2023

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag frå stortingsrepresentantane Alfred Jens Bjørlo, Ola Elvestuen og André N. Skjelstad om skjerpa klimakrav til bygg (Innst. 77 S (2022–2023), jf. Dokument 8:262 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten har Tobias Drevland Lund satt frem i alt seks forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Det votes over forslagene nr. 1–3, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringa sende på høyring framlegg om endringar i byggteknisk forskrift og byggesaksforskrifta som stiller krav om klimagassrekneskap for bygg med verknad seinast frå 1. januar 2024. Rekneskapen må omfatte heile livsløpet for byggeprosessen (inkludert arbeidet på byggeplassen, montasjen og gjennomføringa) og gjelde heile bygget.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringa sende på høyring framlegg om endringar i byggteknisk forskrift og byggesaksforskrifta som stiller maksimalkrav til klimagassutslepp for alle nybygg med verknad seinast frå 1. januar 2024, med gradvis skjerpa krav fram mot 2030.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringa sende på høyring framlegg om endringar i byggteknisk forskrift og byggesaksforskrifta som aukar kravet til sortering av avfall på byggeplass frå 70 til minst 80 pst. frå 1. januar 2024, og varsle om gradvis ytterlegare auking av prosentkravet i åra framover.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 81 mot 18 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 15.02.08)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 4–6, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede mulige krav til fylker og kommuner om at arealplaner og utbyggingsplaner på ulike nivåer inneholder et mål om utslippsreduksjon gjennom mindre utbygging og mer gjenbruk, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede tiltak som styrker incentivene til gjenbruk av materialer og masser i byggeprosjekter, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innhente erfaringer fra kommuner som har lyktes med å gjenbruke materialer og masser, samt se på muligheten for å styrke arbeidet med dette i hele landet.»

Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 79 mot 20 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.28)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:262 S (2021–2022) – Representantforslag frå stortingsrepresentantane Alfred Jens Bjørlo, Ola

Elvestuen og André N. Skjelstad om skjerpa klimakrav til bygg – vedtas ikke.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 80 mot 20 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.01)

Presidenten: Sak nr. 2 var redegjørelse, og sak nr. 3 var interpellasjon.

Sak nr. 4 [15:03:08]

Referat

1. (161) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug Vervik Bollestad, Kjell Ingolf Ropstad og Dag-Inge Ulstein om en redningspakke til frivilligheten (Dokument 8:86 S (2022–2023))

Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen, unntatt forslag 2, som behandles etter forretningsordenen § 39 annet ledd bokstav e (avvises).

2. (162) Endringer i utlendingsloven, passloven og ID-kortloven (biometrisk sammenligning) (Prop. 38 L (2022–2023))

Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.

Presidenten [15:03:35]: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 15.04.

